

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
NAMANGAN TO'QIMACHILIK SANOATI INSTITUTI**

“TASDIQLAYMAN”

Namangan to'qimachilik sanoati instituti
rektori

Q.M. Xoliqov
2024- yil “26” 08

Ro'yxatga olindi: № BD-60210400-1.08
2024 -yil “26” avgust

**CHIZMATASVIR VA RANGTASVIR
O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	200 000	San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi:	210 000	San'at
Ta'lim yo'nalishi:	60210400	Dizayn (yengil sanoat dizayni)
	60210400	Dizayn (to'qimachilik sanoati dizayni)

Namangan-2024 yil

Fan/modul kodi Chizmatasvir va rangtasvir		O'quv yili 2023-2024 2024-2025	Semestr 1, 2, 3	Kreditlar 15 (5,5,5)
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 5
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Chizmatasvir va rangtasvir.	225	225	450
2	I. Fanning mazmuni: Fanni o'qitishdan maqsad –kompozitsiya asoslari, buyum tekisligi, surat tekisligi, ko'rish nuqtasi, qarash burchagi, ufq chizig'i chizma tasvirlarda masshtab chiziq, siluet, soyalar nazariyasi, yorug'lik, yarim soya, xususiy soya, refleks, tushuvchi soya, nisbat o'lchamlarini aniq olishga o'rgatish turli mavzularga oid natyurmortni tasvirlashni o'rganish. Fanning vazifasi - Ushbu maqsadga erishish uchun talabalarning nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari ishlab chiqarish sharoitida qo'llash hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari nazarda tutulmagan): III. Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. Chizmatasvir va uning maqsad - vazifaari. Tasvirlashning asosiy qonun - qoidalari. 2. Chizmatasvirning tasvirlash bosqichlari. 3. Eskiz va qoramalar ishlash. 4. 3d loyihasi akrilda ilyustratsiya bajarish* 5. Korxona misolida 3d loyihasini akrilda bajarish.** 6. Korxona misolida tabiat manzarasini planerda chizmatasvirini ishlash.** 7. Korxona misolida mato burmalarini va uning plastik xususiyatlarini o'rganib chizish.** 8. Abstartkt ishlash "Oy topografiyasish", akril bo'yog'ida ishlab chiqarish*. 9. Korxona misolida uch va undan ortiq ranglardan iborat murakkab faktura ishlash ishlash.** 10. Rangtasvir va uning maqsad - vazifalari. Bo'yoq turlari bilan			

ishlash.

11. Akvarel bo'yog'ida girizayl uslubidagi natyurmort ishlash.
12. Akril va guash bo'yogida grafika uslubidagi natyurmort ishlash.
13. Dekorativ natyurmort ishlash akrilda bo'yog'da.
14. Meva va sabzavotlardan iborat bo'lgan natyurmort ishlash.
15. Gullardan iborat bo'lgan natyurmort ishlash.
16. Tabiat manzarasini etyudlarini ishlash.
17. Maishiy buyumlardan iborat bo'lgan natyurmort ishlash
18. Odam boshi qismlarini o'rganish. (Ko'z, quloq, burun, lab)
19. Odam gavda qismlarini o'rganish. (qo'l kafti, qo'l, oyoq kafti, oyoq)
20. Chopilgan gudon boshini ishlash
21. Antik davr haykallarini (Suqrot, Venera, Appalon, Seneyka, Gerakl) ishlash.
22. Milliy uslubdagi murakkab rangtasvir natyurmortini akril bo'yog'ida ishlash.
23. Mashxur rassomlarning portret janridagi asarlaridan nusxa ko'chirish*.
24. Bosh kiyim kiygan ayol portreti rangli mato fonida ishlash.
25. Ayol kishi portreti elka qismigacha chizmatasvirini ishlash.
26. Milliy va klassik libosdagi odam yarim qomati tasvirlash.
27. Tik turgan holatdagi inson qomatini tasvirlash.
28. Gul ko'targan inson qomatini ishlash.
29. Ochiq havoda odam gavdasini tasvirlash.
30. Korxonada ishlatiladigan milliy va zamonaviy naqshlarni hozirgi zamon talabada eskizini ishlab chiqish ishlash.**
31. Korxona misolida mato fakturasini yaratishda tabiat elementlarini qo'llash.**
32. Korxonada yartilgan ranglardan foydalanib aplikatsiya uslubida ishlash.**
33. Korxonada yaratilgan naqsh elementlari yordamida yangi naqsh elementlari yaratish.**
34. Korxonada ishlatiladigan ranglardan foydalanib yangi ranlar katalogini yaratish. Akril bo'yog'dan foydalanib**
35. Soviq batik texnologiyasidan foydalanib matoga naqsh elemenlarini chizish.**
36. Sovuq batik texnologiyasidan foydalanib korxonada tayorlangan mato va kiyimlarga bezaklar berish.**
37. Mato uchun ishlatiladigan akril bo'yog'da ranglar tayyorlash.
38. Korxona misolida mato uchun ishlatiladigan akril bo'yog'ida eskizlar yartish.**
39. Sovuq batik va akrildan foydalanib matoda ijodiy ish ishlash.
40. Kompyuter grafikasi (Adobe Photoshop, Corel Draw, dasturlardan

foydalanib korxona reklama eskizini bajarish.**

*Izoh: * EASTERN MICHIGAN UNIVERSITY. 201-o'rin.*

*** NT Xolding HOME Textile MCHJ.*

Amaliy mashg'ulollar maxsus rassomlik jihozlari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhni kichik guruhlarga bo'lgan holda o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar talabalarning tasvirlash qobiliyatini hisobga olgan holda individual yondashib o'tilishi, pedagogik va axborot texnologiyalar, master klass metodlarini qo'llab dars o'tishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar:

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Doimiy ravishda rassomlar ijodiy ko'rgazmalariga, davlat muzeylariga borish va usta rassomlar ijodi bilan tanishish**.
2. Badiiy asarlarning rang tuslarini o'rganish
3. Atrof muhitda uchraydigan barcha jismlarning konstruktiv chizmalarini ishlash
4. Rangda qisqa muddatli etyudlar bajarish.
5. Inson qomatini turli holatlarda qalam chizgilarini ishlash.
6. Taniqli usta rassomlar ijodini o'rganish maqsadida ijodiy ishlaridan ko'chirmalar ishlash.
7. Avtoportret ishlash.
8. Inson qomati tana a'zolarini o'rganish.
9. Doimiy ravishda odam figurasini turli ko'rinishdagi homaki chizmalarini, eskizlar ustida izlanishlar, kiyim modellari ishchi va tugallangan eskizlarni bajarish.
10. Inson qomatining turli holatlardagi qalamchizgilarini ishlash.
11. Qisqa muddatli qoramalar ishlash.
12. Turli texnikalarda ishlangan tasviriy san'at namunalarini kuzatish, ularni o'rganish va amalda qo'llash.
13. Mustaqillik yillarida faoliyat yuritgan rassomlar ijodini o'rganish**.
14. Ranglar hamda ularning rangtasvirda qo'llanilishini o'rganish.
15. Maishiy janrlarda ishlash.
16. Anamalistik-qush va hayvonlarni tasvirlash jarayoni.
17. Odam yuzi tasviri (partret) janri.
18. Rahim Axmedov, Bahodir Jalolov ijodlarini o'rganish.
19. Qalam bilan o'lcham olishni o'rganish.
20. Rasmni qurishda (perspektiva) qoidalari asosida tasvir ishlash.
21. Rangtasvirda tasvir ishlash bosqichlarida ishlash.
22. Badiiy obrazlarning ifodalanishini o'rganish.
23. Uch asosiy ranglar orqali qo'shimcha ranglarni hosil qilish
24. Ranglardan kompozitsiya tuzish (matolar uchun)
25. Matolar uchun fakturalar ishlash.
26. Turli o'lchamlarda oddiy geometrik elementlardan iborat frontal

kompozitsiya ishlash.

27. Turli o'lchamlarda murakkab geometrik elementlardan iborat frontal kompozitsiya ishlash.

28. Turli o'lchamlarda oddiy geometrik elementlardan iborat chuqurlashgan fazoviy kompozitsiya ishlash.

29. Bir biriga kontrast turli gabarit o'lchamli oddiy geometrik elementlardan iborat frontal kompozitsiya ishlash.

30. Bir biriga kontrast, turli o'lchamli, oddiy rangli geometrik elementlardan iborat kompozitsiya yaratish.

31. O'simlik, hayvon yoki har qanday boshqa element stilizatsiya bosqichini ishlab chiqish.

32. Besh geometrik figuraga (aylana, oval, kvadrat, to'rtburchak, uchburchak) ixtiyoriy obyektни kiritish.

33. Turli figuralardan foydalanib, badiiy kompozitsiya ishlash.

34. Turli ranglardan (monotipiya usulida) foydalanib, badiiy kompozitsiya ishlash.

35. Harakatdagi kompozitsiya eskizlarini ishlash.

36. Turg'un holatidagi kompozitsiya eskizlarini ishlash.

37. Ritm shaklini tekislikda hosil qilish.

38. Rangda yoki oq qorada contrast shaklini tekislikda hosil qilish.

39. Masshtab shaklini tekislikda hosil qilish.

40. Shakllarni stilizatsiyasini tekislikda hosil qilish.

41. Chiziq xususiyatlaridan foydalanib chuqurlashgan kompozitsiya hosil qilish.

42. Milliy uslubdagi murakkab rangtasvir natyurmortini akril bo'yog'ida ishlash.

43. Mashhur rassomlarning portret janridagi asarlaridan nusxa ko'chirish.

44. Bosh kiyim kiygan ayol portreti rangli mato fonida.

45. Rangda qisqa muddatli etyudlar bajarish.

46. Atrof muhitda uchraydigan barcha jismlarning konstruktiv chinnalarini ishlash.

47. Inson qomatini turli holatlarda qalam chizgilarini ishlash.

48. Taniqli usta rassomlar ijodini o'rganish.

49. Qalamtasvir asosida natyurmort ishlash.

40. Mato fakturasini yaratishda tabiat elementlarini qo'llash.

41. Tabiat manzarasini etyutini chizish.

42. Tabiat elementlarini tasvirini chizish.

43. Tabiat elementlarini o'ziga qarab chizish.

44. Kuz fasli elementlarini o'ziga qarab chizish.

45. Qish raslini elementlarini o'ziga qarab chizish.

46. Ochiq havoda tabiat manzarasini ishlash.

47. Tassavvurdan tabiat elementlarini idrok etish.

78. Tabiatning estetik idrok etish va ochiq havoda rangda ishlash.

49. Baxor fasli elementlarini o'ziga qarab chizish.

50. Yoz fasli elementlarini o'ziga qarab chizish

*Izoh: ** NT Xolding HOME Textile MCHJ .Namangan viloyati badiiy ijodkorlar uyushmasi.*

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan ishlagan ishlari joriy hamda yakuniy ko'riklarda namoyish qilishlari tavsiya etiladi.

4

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakillanadigan kompetentsiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba;

- ta'lim yo'nalishi ixtisoslik fanlarni o'rganish va chuqur egallash uchun zarur bo'lgan fundamental umumkasbiy bilimlarni, amaliy ko'nikma va o'quvlarni shakllantirishi;
- ta'lim yo'nalishiga muvofiq kasb faoliyati sohalarida erishilgan asosiy yutuqlar, muammolar va ularning rivojlanish istiqbollari haqida tasavvur hosil qilishi;
- chizmatasvirda fazoni his qilish, perspektiva, tasvirlanayotgan predmet va predmetlar guruhlarining mutanosibligi, shakli va hajmi; chizmatasvirda faol va nafaol usullar; tasvirlash vositalari va chizmatasvir yo'llari; plastik anatomiya haqida ma'lumotlar; rangtasvir texnikalari: moybo'yoq, tempera, akvarel; rangtasvirning texnik usullarini egallash, ranglarni faol, erkin va ifodali ishlatish; rangtasvir asarining kompozitsiyasi va koloristik yechimlari;
- san'at turlari va janrlari; san'atning oqim va yo'nalishlari; zamonaviy san'at jarayonlari; an'anaviy mumtoz san'at va yangi (modernistik) san'at jarayonlari munosabatlari; san'at tarixini o'rganishning ahamiyati va kelajagi; jahon san'ati rivojining tarixiy bosqichlari; qadimgi davrdan hozirgi kungacha Yevropa va Sharq san'atning tarixi va rivojlanishi, O'zbekiston milliy-badiiy maktabining boy merosi va o'ziga xosligi; san'at tarixi yo'nalishlari va nazariyalari, zamonaviy san'at maktablari;

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- amaliy mashg'ulotlar:
- interfaol keys-stadylar:
- kichik guruhlarda ishlash:
- taqdimotlar qilish:
- jamoa bo'lib ishlash:
- video materiallar tayyorlash:
- individual ishlash:
- master klass:
- gamifikatsiya:
- mobil platfomalar:

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

	Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohida yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
5	Asosiy adabiyotlar 1. B.Tojiyev, N.Isaxojayeva. Qalamtasvir, rangtasvir va kompozitsiya asoslari. Toshkent. 2011-yil. -180 b. 2. N. Isaxodjayeva. Rangtasvir, Kompozitsiya (Natyurmort). Toshkent. 2014-yil. -90 b. 3. Chizmatasvir va rangtasvir (o'quv qo'llanma). A.Soliyev, B. Xamraxo'jayev, U. Baxramov. Namangan 2023-yil. -120b. Qo'shimcha adabiyotlar 1. S. Abdurasilov, N. Tolipov. Rangtasvir-T.: Bilim nashriyoti, 2005. 2. B.B.Boymetov, M.S.Tolipov. Plastik anatomiya.- T.: Ilm Ziyo, 2005. 3. B. Boymetov. Chizmatasvir. - T.: Ilm Ziyo, 2005. -190 b. 4. S. Bulatov. Rangshunoslik. - T.: O'zbekiston, 2009.-160 b. Axborot manbaalari: https://www.pinterest.com https://en.wikipedia.org/wiki/Art www.mindbranch.com/Raw-Silk-Global-R307-18901 <u>Textile Design - Wilson College of Textiles (ncsu.edu) *</u>
6.	Fan dasturi Namangan to'qimachilik sanoati instituti Kengashining 2024-yil "26" 05 "1"-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.
7.	Fan/modul uchun mas'ullar: B.Y. Xamraxo'jayev - Namangan to'qimachilik sanoati instituti "Dizayn" kafedrası katta o'qituvchisi. R.A. Abduraxmonov- Namangan to'qimachilik sanoati instituti "Dizayn" kafedrası katta o'qituvchisi. U.G'. Baxromov- Namangan to'qimachilik sanoati instituti "Dizayn" kafedrası assistenti.
8.	Taqrizchilar: X.Rizayev – Namangan Davlat Universiteti "Tasviriy va amaliy san'at" kafedrası mudiri. K. Qambarov -"Namangan viloyati badiiy ijodkorlar uyushmasi" rahbari. A.Mamadaliyev- "Home textile NT" Masuliyati cheklangan jamiyat

korxona tavsiyasi asosida tasdiqlangan.